

بررسی تطبیقی تأثیر ابعاد اقتصادی، اجتماعی و کالبدی بازارچه میلک بر کیفیت زندگی شهروندان زابل

اسماعیل نصیری‌هنده‌خاله^{۱*}، مرزیه سالاری‌نیا^۲، امید جمشیدزهی^۳، امیرهوشنگ رجبی‌کلوانی^۴

۱. دانشیار گروه شهرسازی، دانشکده معماری و هنر، دانشگاه گیلان، رشت، ایران.

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه هنر، تهران، ایران.

۳. دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران.

۴. کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه پیام‌نور، تهران، ایران.

* نویسنده مسئول، Email: esmaeil.nasiri@guilan.ac.ir

تاریخ دریافت: ۰۵ شهریور ۱۴۰۱

تاریخ پذیرش: ۱۸ بهمن ۱۴۰۱

چکیده

مقدمه: بازارچه مرزی واقع در نقاط مرزی و در جوار گمرکات مجاز می‌توانند فضایی را در اختیار شهروندان دو سوی خط مرزی قرار دهند تا معاملات خود را با رعایت مقررات به انجام برسانند. تأثیرات چنین بازارچه‌هایی نه تنها بر نقاط همجوار تأثیر گذار است بلکه می‌تواند از جنبه‌های منطقه‌ای بر کیفیت شهروندان تأثیر گذار باشد.

هدف: هدف این مقاله بررسی تطبیقی تأثیرات ابعاد اقتصادی، اجتماعی و کالبدی بازارچه میلک بر سطح کیفیت زندگی شاغلین در شهر زابل است. سوال اصلی اینگونه است که آیا بازارچه مرزی میلک بر کیفیت زندگی ساکنان تأثیر گذاشته است؟ و در صورت تأثیر گذاری کدام ابعاد بیشترین میزان را دارند؟

روش‌شناسی: رویکرد غالب تحقیق از نظر (ماهیت و روش)، توصیفی-تحلیلی می‌باشد. جهت سنجش تأثیرگذاری بازارچه میلک بر روی کیفیت زندگی شاخص و گویه‌ها با توجه به سؤال و اهداف تحقیق در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و کالبدی تعیین شده است که هر کدام به گویه‌های جزیی تری تقسیم شدند و در مجموع پانزده گویه مورد سنجش و بررسی قرار گرفت. از نرم‌افزار SPSS برای تحلیل داده‌ها استفاده شده است. جامعه آماری مشتمل بر سرپرستان خانوار شاغل در بازارچه میلک به تعداد ۱۲۹۸ نفر می‌باشد که حجم نمونه این پژوهش با استفاده از فرمول کوکران ۲۵۴ نفر تعیین گردید.

قلمرو جغرافیایی پژوهش: قلمرو جغرافیایی شامل شهر زابل در استان سیستان و بلوچستان می‌باشد.

یافته‌ها و بحث: نتایج پژوهش نشان می‌دهد که عملکرد بازارچه میلک به میزان یکسانی شاخص‌های مورد بررسی را تحت تأثیر قرار نداده است. نتایج رگرسیون در زمینه رتبه‌بندی تأثیر بازارچه میلک حاکی از آن است که متغیر اقتصادی با ۴۵٪ و متغیر اجتماعی با ۳۷٪ و متغیر کالبدی با ۲۲٪ به ترتیب بیشترین و کمترین مقدار تأثیرپذیری را تبیین می‌نمایند. بازارچه میلک در ایفای تأثیرگذاری بر بهبود سطح کیفی زندگی در ابعاد اقتصادی موفق عمل کرده است زیرا سطح معنی‌داری محاسبه شده کمتر از آلفای ۰۵،۰ می‌باشد.

نتیجه‌گیری: در سال‌های اخیر شاهد اجرای بازارچه‌های مرزی در مقیاس‌های متفاوت بوده‌ایم که هر کدام اثرات و پیامدهای متفاوتی را بر محیط‌های جغرافیایی بر جای گذاشته‌اند. پژوهش حاضر می‌تواند معیار قابل استنادی در اختیار برنامه‌ریزان منطقه‌ای بخصوص در نقاط مرزی بگذارد. به این منظور پیشنهادهای نیز در انتها ارائه گردیده است.

کلیدواژه‌ها: بازارچه مرزی، میلک، زابل، کیفیت زندگی.

مقدمه

مفهوم کیفیت زندگی را می‌توان از حدود ۴۰۰ سال قبل از میلاد با اصطلاحاتی چون «زندگی خوب» یا «خوب انجام دادن کارها» در نوشته‌های ارسطو مورد توجه قرار داد (Nejat, 2008). اما اصطلاح «کیفیت زندگی» (QOL: Quality of Life). تا دهه ۱۹۳۰ میلادی مورد استفاده قرار نگرفته بود (Brown, 2020). از دهه ۱۹۳۰، محققان با رویکرد یافتن شاخص‌های کیفیت زندگی و به منظور بررسی تطبیقی مناطق جغرافیایی مختلف، از طریق روش‌های متنوعی، کیفیت زندگی را مورد مطالعه قرار داده‌اند (Ahmad Akhoundi et al, 2014). علی‌رغم مفهوم بدیهی کیفیت زندگی در بین عوام، این مفهوم دارای یک تعریف جامع، مانع و مشخص نیست (Ghafari & Omid, 2009). (Brown, 2020). در هر بُعد بررسی کیفیت زندگی، مجموعه‌ای از شاخص‌ها، امکان سنجش آن را فراهم می‌کنند. بنابراین تبیین و ارزش‌گذاری آنها براساس پژوهش‌های انجام شده، از اهمیت بالایی برخوردار است (Zhang et al, 2020). ببالووسکا، شاخص‌های کیفیت زندگی شامل دسترسی به خدمات، جنبه‌های محیطی و اجتماعی در شهر همسایگی، ویژگی‌های جمعیت‌شناسی، خصوصیات شهر همچون توسعه اقتصادی، امنیت و غیره تبیین می‌کند (Weziak- Bialowolska, 2016). گابونز و آسن با تأکید بر بُعد کالبدی و اجتماعی، سکونت، امکانات، ساکنین، همسایگی‌ها، آزار، آلودگی‌های صوتی و ترافیک را به عنوان شاخص اظهار می‌دارد (Gobbens & Van Assen, 2017). کیفیت زندگی نشان دهنده ویژگی‌های کلی اجتماعی، اقتصادی، محیطی مناطق است و می‌تواند به عنوان ابزاری قدرتمند برای نظارت بر برنامه‌ریزی توسعه اجتماع به کار رود (موسوی و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۱۱). کیفیت زندگی را می‌توان در ابعاد مختلف بر مبنای شاخص‌های متنوعی مورد بررسی قرار داد. در ابتدا تنها بُعد اقتصادی به عنوان هدف اصلی مورد توجه قرار می‌گرفت. از حدود ۱۹۶۰ میلادی همگام با نقدهای اجتماعی پسامدرن به محیط زیست انسان (Bonnie Massoud, 2013)، دیدگاه تک بُعدی کیفیت زندگی مورد تردید قرار گرفت و به تدریج ابعاد اجتماعی و محیطی تحت عنوانی چون بهزیستی اجتماعی و رضایتمندی سکونتی جایگاه ویژه‌ای یافت (Stephens et al, 2020). همچنین با مورد توجه قرار گرفتن دیدگاه عینی - ذهنی در برابر دیدگاه‌های عینی و ذهنی، ساختار کیفیت زندگی دچار پیچیدگی‌های فراوانی شد (Brown, 2020).

چگونگی کارکرد و نقش مرزها عاملی کلیدی در توسعه مناطق و شهرهای مرزی به شمار می‌روند (رفیعیان و همکاران، ۱۳۹۲، ص ۴۷) (Chen, 2006: 25). در این بین شهرهای مرزی در کشورهایی همانند ایران با نوع بخصوصی از فعالیت‌های اقتصادی روبرو هستند (نصیری، ۱۳۹۵، ص ۱۳۹). در حال حاضر، در مرزهای اکثر کشورهای در حال توسعه سطح قابل توجهی از نیاز مردم مرزنشین از طریق مبادلات مرزی (بازارچه‌ها) تأمین می‌شود (مراثی، ۱۳۸۴، ص ۲). بازارچه‌های مرزی به عنوان شکلی از بازارهای بین‌المللی به دنبال توسعه روابط سیاسی و دیپلماسی شکل می‌گیرند (طیبنیا و منوچهری، ۱۳۹۵، ص ۱۴۸)، بدین معنی که از این طریق، مردم ساکن در نواحی مرزی کشورها می‌توانند در کنار هم و با هم از فرصت‌ها و منابع مشترک استفاده نمایند (افتخاری و همکاران، ۱۳۸۷، ص ۸۳)؛ (قادری حاجت و همکاران، ۱۳۸۹، ص ۱۲)؛ (میرلطیفی و همکاران، ۱۳۹۵، ص ۸۷). اهداف منطقه‌ای ایجاد این بازارچه‌ها عبارتند از: ۱) کاهش بحران بیکاری آشکار و پنهان از طریق ایجاد اشتغالی سالم در اشکال خرده فروشی، عمده فروشی و خدمات جنبی (کاشفی، ۱۳۸۳، ص ۴۳). امروزه در دو سوی مرزهای کشورهای همسایه ایران و افغانستان می‌تواند از طریق بازارچه‌های مرزی تحولی اساسی در تولید، ایجاد اشتغال، تثبیت جمعیت مرزنشین، افزایش درآمد و نهایتاً بهبود کیفیت زندگی ایجاد نمایند (شایان، ۱۳۸۳، ص ۷۲). با توجه به آنچه در زمینه اهداف و مزایای بازارچه‌های مرزی بیان گردید، شناخت تأثیرات بازارچه مرزی بر تغییرات سطح کیفیت زندگی مناطق شهری امری ضروری به حساب می‌آید. طول چندین سال گذشته اقدامات مختلفی برای افزایش سطح کیفیت زندگی در مناطق محروم شهری صورت گرفته است، به گونه‌ای که از اواسط دهه ۱۳۷۰ به بعد همواره استان‌هایی همانند سیستان و بلوچستان به عنوان یکی از مناطق محروم کشور، مورد توجه دولتمردان قرار گرفته است. این استان با وسعت ۱۸۷۵۰۲ کیلومتر مربع و جمعیتی بالغ بر ۲۵۳۴۳۲۷ نفر در جنوب شرق ایران واقع است که از شمال با استان خراسان جنوبی، از جنوب

به دریای عمان، از شرق به کشورهای افغانستان و پاکستان و از غرب به استان های کرمان و هرمزگان محدود می شود. یکی از شهرستان های مرزی استان سیستان و بلوچستان شهرستان زابل است که در جوار آن بازارچه مرزی میلک با مساحت ۹۰ هزار متر مربع در دهه ۷۰ توسط دولت وقت تصویب شد. بازارچه مرزی میلک از اماکن تجاری مهم منطقه سیستان و بلوچستان است که در این تحقیق تلاش شده تا تأثیرات بازارچه مرزی یاد شده بر تغییرات سطح کیفیت زندگی شاغلین شهر زابل تحلیل شود. شهر زابل که جزء شهرهای مرزی محسوب می شود به عنوان محدوده مورد مطالعه انتخاب نموده تا میزان تأثیرات بازارچه مرزی میلک بر تغییرات سطح زندگی شهروندان مورد آزمون قرار گیرد. یکی از مهمترین مسائل مرتبط با تأثیر بازارچه میلک یافتن معیارها و ترکیب شاخص های ارزیابی سطح و سنجش تغییرات کیفیت زندگی شهری است. مسئله اصلی این پژوهش سنجش و ارزیابی تأثیر بازارچه میلک بر کیفیت زندگی شهروندان شهر زابل می باشد؛ چرا که مطالعات کیفیت زندگی می تواند به ارزیابی سیاست ها، تدوین استراتژی های مدیریت و برنامه ریزی شهری پایدار کمک کند. بدین ترتیب می توان به شناخت جامعی از وضع موجود جهت ارائه راهکارهای مطلوب به منظور ارتقای سطح کیفیت زندگی شهروندان با رویکرد تقویت بازارچه مرزی دست یافت. در این ارتباط سؤالاتی به شرح زیر مطرح هستند:

۱) آیا بین کیفیت زندگی شهروندان زابل در دوره قبل و بعد از ایجاد بازارچه میلک تفاوت معنی داری وجود دارد؟

۲) بازارچه مرزی میلک بر کدام یک از ابعاد کیفی زندگی شهروندان زابل بیشترین تأثیر را داشته است؟

بر مبنای مباحث فوق فرضیه های ذیل مطرح می شود.

- رابطه معنی داری بین تأثیرات بازارچه مرزی میلک و تغییرات سطح کیفیت زندگی شهروندان وجود دارد.
 - تأسیس بازارچه مرزی بیشترین تأثیر را بر توسعه سطح کیفیت اقتصادی و اجتماعی شهر زابل داشته است.
- بنابراین توسعه اقتصادی مناطق مرزی و افزایش رفاه و سطح زندگی مرزنشینان از طریق فعالیت های سالم اقتصادی، با حمایت و سرمایه گذاری دولت ها بر کارکرد امنیتی مرز تأثیر مثبت دارد (زرقانی، ۱۳۸۶، ص ۱۹۲). بازارچه مرزی به نوعی تحول بنیانی در افزایش رفاه، شکوفایی و توسعه صنایع دستی و محلی، کاهش حجم قاچاق کالا، اهداف امنیتی و نهایتاً یک توسعه پایدار ناحیه ای ایجاد می نماید (سعیدی و همکاران، ۱۳۸۸، ص ۹۶). در واقع ایجاد بازارچه های مرزی را می توان مؤلفه ای در راستای گسترش همکاری های منطقه ای تلقی نمود (موسوی، ۱۳۹۲، ص ۵۸)؛ زیرا رشد و رونق فعالیت های تجاری و بازرگانی تأثیر بسزایی در توسعه مناطق مرزی دارد و می تواند باعث توسعه مناطق فوق گردد (Pena, 2005: 287). راه اندازی و ایجاد بازارچه های مرزی به عنوان اهرمی از فعالیت های اقتصادی در مناطق مختلف خصوصاً در مناطق مرزی کشور، دارای آثار مختلف اقتصادی، اجتماعی و سیاسی بوده است. (دهمرده و شهرکی، ۱۳۷۸، ص ۶۰-۵۷). بنا به دلایل فوق، اقتصاد مناطق مرزی می تواند نقشی اساسی در توسعه اقتصادی نواحی مرزی، بهبود استانداردهای زندگی مردم، کاهش فقر، توزیع مناسب درآمد، شروع روابط دوستی، آشنایی و تسریع همکاری های بیشتر بین نواحی مرزی داشته باشد (Chandoevwit, 2004: 145). بهبود سطح کیفیت زندگی از اهداف مهم اقتصاد مرزی ایجاد اشتغال برای مرزنشینان است. (مطیعی لنگرودی، ۱۳۸۸، ص ۱۶۴). توسعه مناطق مرزی و بهبود سطح کیفیت زندگی در مناطق شهری مستلزم درک پیچیدگی های فضایی، کالبدی، تعادل منطقه ای و ابعاد متنوع دخیل در نواحی شهری است (عزتی و همکاران، ۱۳۹۰، ص ۱۸۹)، با توجه به مطالب ذکر شده می توان بیان نمود که توسعه و بهبود کیفیت زندگی به عنوان مهم ترین هدف نظام برنامه ریزی فضایی و آمایشی، مستلزم پیشرفت همسان و در خور تمامی مناطق جغرافیایی است (افراخته و حجی پور، ۱۳۹۲، ص ۳۸). موضوعی که در اینجا مطرح است، رابطه ای است که بین متغیرهای دخیل بر توسعه شهری وجود دارد و اینکه چگونه می توان به توسعه مناطق شهرهای مرزی و بهبود سطح کیفیت زندگی کمک کرد. داشتن کیفیت زندگی مطلوب همواره آرزوی بشر بوده و هست (رضوانی و منصوریان، ۱۳۸۷، ص ۲). در چند دهه اخیر، شناخت، اندازه گیری و بهبود کیفیت زندگی از اهداف عمده افراد، محققان، برنامه ریزان و دولت ها بوده است و مبنایی برای تمایز و دسته بندی نوین کشورها در سال های

اخیر شده است (عنبری، ۱۳۸۹، ص. ۱۵۰)، (رضوانی و منصوریان، ۱۳۸۷، ص. ۲)، (قالیباف و همکاران، ۱۳۸۸، ص. ۱۶۳). کیفیت زندگی وابسته به احساس شادی یا ناخشنودی، رضایت یا عدم رضایت فرد از زندگی است (Kamp, 2003: 18) و منعکس کننده رفاه افراد است (فراهانی، ۱۳۸۷، ص. ۷۱). (Szalontai, 2011: 88). در مورد کیفیت زندگی شهری باید خاطر نشان کرد که این مفهوم بسیار انتزاعی است که نمی‌توان برای آن تعریفی جامع و مانع ارائه داد (Majedi et al, 2005: 30)، همچنین این مفهوم، چند وجهی، نسبی و متأثر از زمان و مکان و ارزش‌های فردی و اجتماعی است که از یک سو، ابعاد عینی و بیرونی و از سوی دیگر، ابعاد ذهنی و درونی دارد؛ از این رو ارائه تعریف جامع برای آن آسان نیست (فنی و همکاران، ۱۳۹۴، ص. ۸۲). کیفیت زندگی شهری یکی از مهمترین حوزه‌های مطالعات شهری در کشورهای مختلف است. این مهم به دلیل اهمیت روز افزون مطالعات کیفیت زندگی در پایش سیاست‌های عمومی و نقش آن به عنوان ابزاری کارآمد در مدیریت و برنامه‌ریزی شهری است (Mudey, 2011: 89).

روش‌شناسی

رویکرد غالب تحقیق از نظر (ماهیت و روش)، توصیفی-تحلیلی می‌باشد. در پژوهش حاضر شاخص‌ها و گویه‌های مورد بررسی با توجه به سؤال و اهداف تحقیق در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و کالبدی انتخاب شده است. در حقیقت گویه‌های تحقیق ترکیبی از شاخص‌های عینی و ذهنی سنجش سطح کیفیت زندگی است. جهت سنجش تأثیرگذاری بازارچه میلک بر روی کیفیت زندگی شاخص و گویه‌ها با توجه به سؤال و اهداف تحقیق در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و کالبدی تعیین شده است که هر کدام به گویه‌های جزئی تری تقسیم شدند و در مجموع پانزده گویه مورد سنجش و بررسی قرار گرفت. به منظور سنجش تأثیر اثرات ایجاد بازارچه مرزی بر هر یک از گویه‌های ابعاد اقتصادی، اجتماعی و کالبدی از اولویت‌بندی گویه‌ها (میانگین) و نیز از نظرات پرسش‌شوندگان استفاده شده است. بعد از تعیین شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی و کالبدی با استفاده از نرم‌افزار SPSS برای تحلیل اثرگذاری هر کدام از متغیرهای فوق و از آمار پارامتری و ناپارامتری نیز برای تحلیل اثرگذاری هریک از شاخص‌های مذکور بهره گرفته شده است. شیوه دسترسی به نمونه‌ها، پرسشگری از سرپرستان خانوار شهر زابل شاغل در بازارچه مرزی میلک بوده‌اند که به روش طبقه‌ای و سپس تصادفی ساده در بین سرپرستان خانوار توزیع شد. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران در سطح ۹۵ درصد برابر با ۲۵۴ نفر از سرپرستان خانوار شاغل در بازارچه مرزی میلک که در شهر زابل ساکن بوده‌اند، تعیین شد. میزان آلفای کرونباخ تحقیق ۰٫۷۹۸، به دست آمده که نشان از روایی و پایایی پرسشنامه است.

جدول ۱. گویه‌های ارزشیابی تأثیر ایجاد بازارچه میلک بر بهبود کیفیت زندگی شهروندان

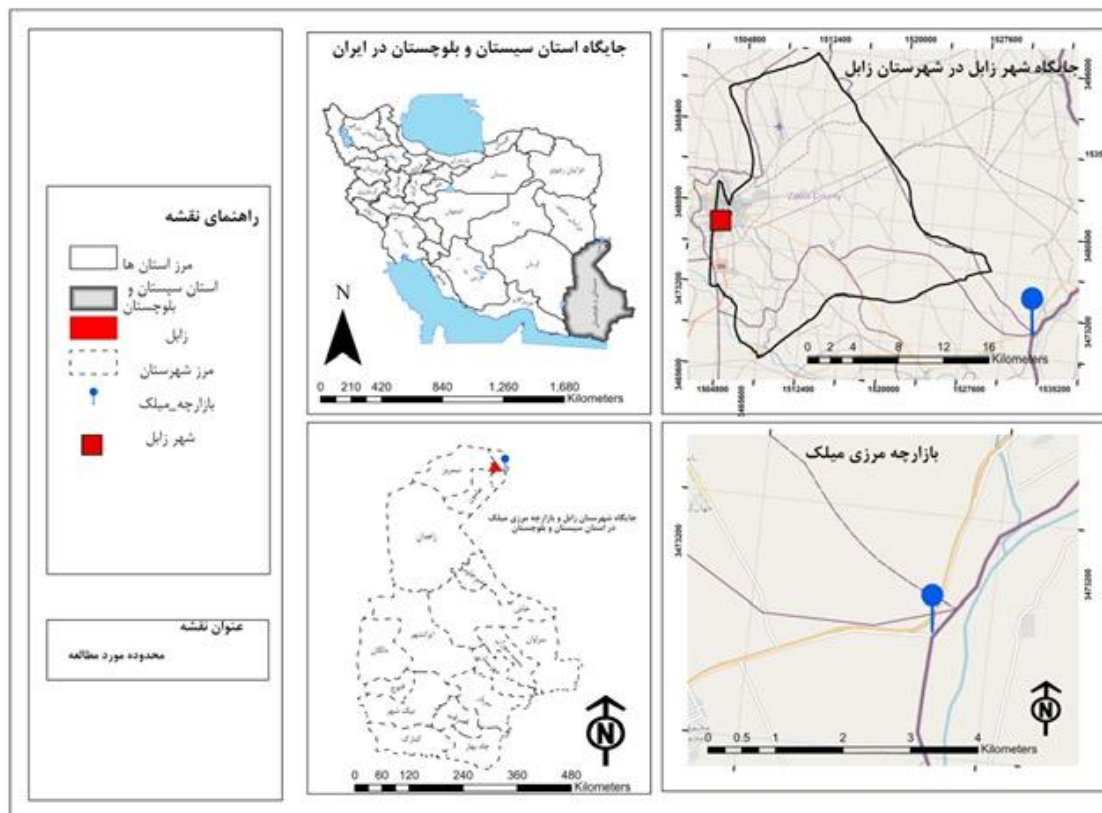
ابعاد	گویه‌های مورد سنجش
اقتصادی	۱-افزایش درآمد و رضایت از آن؛ ۲-افزایش رفاه و کاهش فقر و نابرابری؛ ۳-جذب نیروی کار مازاد بخش کشاورزی؛ ۴-بهبود تنوع شغلی؛ ۵-دسترسی به خدمات مالی به منظور راه اندازی کارگاه کوچک؛ ۶-افزایش مشاغل خدماتی وابسته به بازارچه میلک؛ ۷-افزایش قدرت خرید و نهادینه کردن امکان درآمدزایی
اجتماعی	۱-کاهش مهاجرت و ماندگاری در شهر زابل؛ ۲-کاهش نابرابری‌های اجتماعی؛ ۳-امید به آینده بهتر؛ ۴-احساس تعلق خاطر به محل سکونت
کالبدی	۱-دسترسی به واحدهای مسکونی با کیفیت بهتر؛ ۲-دسترسی به خدمات مورد نیاز؛ ۳-توجه بیشتر مسئولین به محیط زیست شهری؛ ۴-نظارت متمرکز مسئولین شهری بر ساخت و سازهای شهری؛ ۵-رضایت از منظر شهری

(منبع: نگارندگان)

قلمرو جغرافیایی پژوهش

پایانه مرزی میلک در محدوده شهرستان تازه تأسیس هیرمند و در فاصله ۲۶۱ کیلومتری زاهدان و ۴۰ کیلومتری شهر زابل و در جوار رودخانه مرزی مشترک پریان و در نزدیکی شهر زرنج مرکز ولایت نیمروز افغانستان قرار دارد که بر اساس مصوبه شورای عالی امنیت ملی در سال ۱۳۸۴ در زمینی به مساحت دوازده و نیم هکتار، با هدف توسعه حمل

مسافر و ترانزیت کالا در جنوب شرق کشور و توسعه مبادلات منطقه‌ای، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ایجاد گردید. این بازارچه در حال حاضر دارای ۷ دستگاه سوله (انبار) شامل غرفه‌های تجاری و ساختمان اداری بازارچه، گمرک، پاسگاه انتظامی، اداره استاندارد، قرنطینه و تشریفات کالا، شعبه بانک ملی و باسکول ۶۰ تنی می‌باشد و از این رو یکی از مجهزترین بازارچه‌های سطح استان به شمار می‌رود. از اهداف مهم این بازارچه می‌توان به رسمی کردن مبادلات میان ایران و کشور همسایه افغانستان، ایجاد اشتغال برای مردم بومی، بالا بردن درآمد و سطح کیفیت زندگی مردم، جلوگیری از قاچاق کالا و مواد مخدر، حفظ ثبات و امنیت مرزی و بهبود مسائل اجتماعی و فرهنگی مردم این منطقه اشاره کرد.

شکل ۱. نقشه موقعیت محدوده مورد مطالعه

یافته‌ها و بحث

برای سنجش تأثیرگذاری بازارچه بر بهبود کیفیت زندگی از شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی و کالبدی استفاده شده است که در هر کدام از شاخص‌های مذکور، گویه‌های مربوط به آن مورد ارزیابی قرار گرفته شده است.

جدول ۲. نتایج آزمون T مقایسه میانگین تأثیر ابعاد کیفیت زندگی جامعه نمونه آماری (قبل و بعد از اشتغال در بازارچه میلک)

میانگین	خطای استاندارد میانگین	آماره T	درجه آزادی	سطح معنی داری
قبل از اشتغال	۱,۲۱			
بعد از اشتغال	۳,۲۸			
تفاوت میانگین	۲,۹			
قبل از اشتغال	۱,۱			
بعد از اشتغال	۲,۳			
تفاوت میانگین	۲,۲			
قبل از اشتغال	۱,۸			
بعد از اشتغال	۲,۷			
تفاوت میانگین	۲,۱			
اقتصادی	۰,۰۳۵۲	۹,۵	۲۶۵	۰,۰۰۰
اجتماعی	۰,۰۲۸۳	۶,۷	۲۶۵	۰,۰۰۰
کالبدی	۰,۰۲۹۵	۸,۲	۲۶۵	۰,۰۰۰

تحلیل آماری جدول شماره ۲ نشان از تفاوت معنی داری در سطح ۰,۰۰۵ و افزایش کیفیت زندگی جامعه نمونه آماری قبل و بعد از اشتغال در ابعاد اقتصادی با آماره T (۹,۵) و کالبدی (۸,۲) و اجتماعی (۶,۷) است. بر مبنای اطلاعات مستخرج از پرسشنامه شعاع اثرگذاری ایجاد بازارچه در بهبود تنوع شغلی و مشاغل خدماتی وابسته به بازارچه میلک نیز نشان می‌دهد که این تأثیرگذاری تا شعاع ۳۰ کیلومتری تا شهر زابل بوده است. به عبارتی دیگر در پی ایجاد و رونق بازارچه مرزی میلک، رویکرد جدیدی به فعالیت در بخش خدمات شهر زابل و افزایش درآمدزایی ناشی از توسعه تجاری به چشم می‌خورد. تحلیل میانگین قبل (۱,۲۲) و بعد از اشتغال (۳,۸۵) و نیز آمار T (۹,۵) نشان از معنی داری و ارتقاء کیفیت زندگی شاغلین در دوره قبل و بعد از اشتغال را دارد. لذا می‌توان گفت که ارتباط معنی‌دار وابستگی شغلی به بازارچه و رضایت از بهبود کیفیت زندگی در ابعاد اجتماعی به چشم می‌خورد. با عنایت به وضعیت مرزی شهر زابل، منابع انسانی عمدتاً به سمت کارهای خدماتی وابسته به بازارچه روی آورده‌اند، افزایش دست‌فروشی‌ها یکی از موارد وابسته به عملکرد اشتغال در این بازارچه است. نتایج آماری جدول ۳ سنجش تأثیرات مثبت ایجاد بازارچه بر بهبود ابعاد اقتصادی سطح کیفیت زندگی حاکی از آن است تمام هفت مؤلفه مورد بررسی مورد تأیید سرپرستان خانوار قرار گرفته است که هر کدام از شاخص‌ها در سطح ۹۹٪ معنی‌دار می‌باشند و سطح معنی داری هر ۷ مؤلفه ۰,۰۰۰ کمتر از ۰,۱ هستند. از این رو از دیدگاه جامعه آماری ایجاد بازارچه میلک موجب بروز بهبود سطح کیفیت زندگی در ابعاد اقتصادی خانوارها شده بطوریکه آزمون T تک نمونه‌ای نیز این نکته را در سطح معنی‌داری ۹۹٪ در زمینه ارتباط بین دو متغیر (ایجاد بازارچه و بهبود کیفیت زندگی اقتصادی) مورد تأیید قرار می‌دهد.

جدول ۳. تأثیرات مثبت سنجش ایجاد بازارچه بر بهبود ابعاد اقتصادی سطح کیفیت زندگی از دیدگاه سرپرستان خانوار با استفاده از آزمون T تک نمونه‌ای

ردیف	گویه‌های کیفیت زندگی در ابعاد اقتصادی	میانگین	انحراف معیار	مقدار آماره T	سطح معنی داری sig
۱	افزایش درآمد و رضایت از آن	۴,۳۸	۱۰,۶۷۱۲	۵,۲۳	۰,۰۰۰
۲	افزایش رفاه و کاهش فقر و نابرابری اقتصادی	۴,۳۲	۹۴۸۵	۵,۱۸	۰,۰۰۰
۳	جذب نیروی کار مازاد بخش کشاورزی و رضایت شغلی	۴,۱۲	۸۸۸۷	۵,۱۹	۰,۰۰۰
۴	بهبود تنوع شغلی	۳,۱۹	۹۸۴۸۹	۴,۸۳	۰,۰۰۰
۵	دسترسی به خدمات مالی به منظور راه اندازی کارگاه کوچک	۳,۱۰	۷۸۶۱	۴,۸۲	۰,۰۰۰
۶	افزایش مشاغل خدماتی وابسته به بازارچه میلک	۳,۱۱	۷۵۱۱	۴,۷۱	۰,۰۰۰
۷	افزایش قدرت خرید و نهادینه کردن امکان درآمدزایی	۲,۱۰	۷۱۱۸	۴,۷۰	۰,۰۰۰

نتایج جدول شماره ۳ گویای این است که از بین مؤلفه‌های مورد بررسی به ترتیب شاخص‌های تأثیر بازارچه بر بهبود ابعاد اقتصادی کیفیت زندگی، شاخص افزایش در آمد و رضایت از آن با میانگین ۳,۳، تأثیر بر افزایش رفاه و کاهش فقر و نابرابری اقتصادی با میانگین ۳,۳۷ و تأثیرگذاری بر جذب نیروی کار مازاد بخش کشاورزی با میانگین ۳,۲۲ به ترتیب رتبه‌های اول تا سوم را شامل شده است. یافته‌های تحلیلی نشان می‌دهد که ایجاد بازارچه در سطح معنی‌داری ۰,۰۰۰ یعنی با احتمال ۹۹ درصدی با افزایش درآمد، رفاه و جذب نیروی کار، بهبود و تنوع شغلی، دسترسی به خدمات مالی و افزایش مشاغل خدماتی و افزایش قدرت خرید در بهبود سطح کیفیت زندگی بسیار مؤثر باشد. مقدار آماره Z (۴,۲۸-) که با ۹۹ درصد اطمینان کوچکتر از ناحیه رد در سطح ۰,۰۵ است بدین معناست که بین تأسیس بازارچه و افزایش سطح کیفیت زندگی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

جدول ۴. نتیجه نهایی آزمون همبستگی کندال-تأثیر مثبت ابعاد اقتصادی بهبود کیفیت زندگی

میزان تأثیرات مثبت ایجاد بازارچه بر بهبود کیفیت زندگی در ابعاد اقتصادی		Kendalls tub-b
میزان تأثیرات مثبت ایجاد بازارچه بر بهبود کیفیت زندگی در ابعاد اقتصادی	Correlation coefficient	۱,۰۰۰
	Sig.(2tailed)	۰,۰۰۰
	N	۲۵۴
تأثیرپذیری مستقیم و رابطه معناداری بین شاخص‌ها	Correlation coefficient	-۰,۶۴۹
	Sig.(2tailed)	۰,۰۰۰
	N	۲۵۴

اطلاعات جدول شماره ۴ که در ارتباط بین تأثیر ایجاد بازارچه و بهبود سطح اقتصادی کیفیت زندگی است از طریق آزمون ضریب همبستگی کندال نیز در تأیید این موضوع است به طوری که با توجه به مقدار ضریب همبستگی کندال (۰,۶۴۹-) و سطح خطای کمتر از ۰,۰۱ درصد ارتباط معناداری بین شاخص‌های مورد مطالعه وجود دارد. با توجه به تحلیل روابط آماری جداول فوق می‌توان گفت که بازارچه میلک در ایفای نقش خود بر بهبود سطح کیفیت زندگی در ابعاد اقتصادی موفق عمل کرده است زیرا سطح معنی‌داری محاسبه شده کمتر از آلفای ۰,۰۵ می‌باشد بنابراین می‌توان اظهار داشت که بنا به اعتقاد جامعه آماری عملکرد مطلوب این بازارچه در ارتقای اقتصادی کیفیت زندگی شاغلین به بیشتر از ۵۰ درصد جامعه آماری رسیده است لذا با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان اثرات مثبت بازارچه را تأیید کرد. اشتغال در بازارچه مرزی به عنوان عامل مهمی در ارتقای کیفیت زندگی بوده است که بازتاب آن را می‌توان در ابعاد اجتماعی کیفیت زندگی نیز بررسی کرد. ایجاد بازارچه مرزی میلک با تأثیرات مثبت اجتماعی، فضای شهر را به فضای مأنوس تبدیل کرده و سبب ایجاد حس تعلق خاطر به شهروندان را به محیط جغرافیایی محل سکونت فراهم کرده است. بررسی‌های میدانی حاکی از آن است که در سال‌های قبل شهر زابل شاهد افزایش مهاجرت به شهرهای بزرگتر همچون زاهدان، کرمان و مشهد و کلانشهر تهران بوده است که تشدید این روند در بلند مدت با کاهش توان مرزداری، مشکلات امنیتی را تشدید خواهد کرد. لذا تقویت تأثیرات مثبت در بلند مدت می‌تواند منجر به عدم مهاجرتی شهر زابل و حتی مهاجرت‌پذیری و پایداری جمعیت شود.

جدول ۵. سنجش گویه‌های تأثیرات اجتماعی ایجاد بازارچه مرزی میلک بر بهبود سطح کیفی زندگی

ردیف	گویه های اجتماعی	میانگین	انحراف معیار	مقدار آماره T	سطح معنی داری (sig)
۱	کاهش مهاجرت و ماندگاری در شهر زابل	۳,۸۹	۶۸۳۱	۵,۳۸۳	۰,۰۰۰
۲	کاهش نابرابری های اجتماعی	۳,۶۰	۵۲۳۲	۵,۱۸۹	۰,۰۰۰
۳	امید به آینده	۳,۶۳	۶۴۸۳	۴,۳۵۳	۰,۰۰۰
۴	احساس تعلق خاطر به محل سکونت	۳,۷۰	۶۷۹۱	۵,۹۹۵	۰,۰۰۰

اطلاعات جدول شماره ۵ بیانگر تأثیرات اجتماعی ایجاد بازارچه مرزی میلک بر شاخص های بهبود سطح کیفیت زندگی است در این جدول چهار شاخص مورد ارزیابی قرار گرفته است که مؤلفه های کاهش مهاجرت و ماندگاری در شهر زابل با میانگین ۳,۸۹، احساس تعلق خاطر به محل سکونت با میانگین ۳,۷۰ و داشتن انگیزه و امید به آینده با میانگین ۳,۶۳ به ترتیب بیشترین و کمترین تأثیرات ذکر شده توسط پرسش شوندگان ذکر شده است و در مجموع مؤلفه های اجتماعی با $\text{sig}=0.000$ در سطح ۹۹٪ معنادار هستند و این موضوع نشان از آن دارد که بازارچه میلک مسبب تغییرات مثبتی برای شاغلین بوده است. به منظور تأیید تأثیرات اشتغال بر ابعاد اجتماعی کیفیت زندگی از آزمون T زوجی نیز استفاده شده است که نتایج آن در جدول شماره ۶ آورده شده است.

جدول ۶. نتایج آزمون T زوجی مقایسه میانگین بر بهبود شاخص های اجتماعی کیفیت زندگی در قبل و بعد از اشتغال

شاخص	میانگین	خطای استاندارد میانگین	فاصله اطمینان ۹۵ درصد حد پایین حد بالا	آزمون T	F درجه آزادی	سطح معناداری
قبل ۱,۲۲						
بعد ۳,۸۵						
تفاوت میانگین ۰,۳۴۹		۰,۰۴۵	۰,۱۷۲	۰,۴۲۸	۹,۵	۴۲۲
						۰,۰۰۰

تحلیل آماری جدول شماره ۶ بیانگر آن است که توسعه بازارچه میلک کاهش نابرابری های اجتماعی را به وجود آورده است و سبب شده که هزینه های اجتماعی مهاجرت از شهرها کاهش یابد از این رو لازم است که مسئولان با افزایش ظرفیت ها و توان های محلی و منطقه ای این بازارچه زمینه های تغییرات و توسعه اجتماعی را به واسطه تغییر در کیفیت زندگی مورد توجه بیشتر قرار دهند. بررسی وضعیت عوامل کالبدی که از مهمترین عوامل در شناخت تأثیرگذاری بازارچه بر بهبود کیفیت زندگی شاغلین مطرح می باشد، بنا بر اظهارات پرسش شوندگان بهبود شاخص های کالبدی و محیطی ارتباط بسیار نزدیکی با ایجاد بازارچه میلک داشته است.

اطلاعات جدول شماره ۷ بیانگر آن است که دسترسی به واحدهای مسکونی با کیفیت بهتر با میانگین رتبه ای ۹,۴۶، مطلوب ترین شاخص مورد بررسی از نظر پرسش شوندگان بوده است به عبارتی دیگر از دیدگاه جامعه آماری تأثیرگذاری مثبت بازارچه میلک بر چگونگی دسترسی به مسکن بهتر شهروندان در ابعاد کالبدی کیفیت زندگی کاملاً نمایان است. لازم به ذکر است شاخص تأثیرپذیری بر نظارت متمرکز مسئولین شهری (با میانگین ۸,۲۱) و رضایت شهروندان (با میانگین ۶,۲۹) و توجه بیشتر مسئولین امور به محیط زیست شهری با میانگین رتبه (۴,۲۴) به ترتیب در مکان های بعدی قرار دارند. در بررسی تفاوت هر یک از گویه های بعد کالبدی با آزمون کروسکال والیس نتایج پژوهش نشان داد که در تمام گویه های تفاوت معنی داری وجود ندارد، به بیان دیگر پاسخ گوینان در همه ابعاد تأثیر بازارچه را یکسان ذکر نکرده اند و در این گویه ها تفاوت تا سطح اطمینان ۹۵ درصد معنی دار است.

جدول ۷. اولویت‌بندی گویه‌های کالبدی از دیدگاه پاسخ‌گویان

گویه	میانگین	انحراف معیار	اولویت	کای اسکوئر	کروسکال والیس سطح معنی داری
رضایت از منظر شهری	۶,۲۹	۰,۴۵۲	۳	۱۸,۵۳	۰,۰۰۰
نظارت متمرکز مسئولین شهری بر ساخت و سازهای شهری	۸,۲۱	۰,۵۳۱	۲	۲۳,۵۵	۰,۰۰۰
توجه بیشتر مسئولین به محیط زیست شهری	۴,۲۴	۰,۴۵۸	۴	۱۶,۱۰	۰,۰۰۰
دسترسی به واحدهای مسکونی با کیفیت بهتر	۹,۴۶	۰,۶۴۱	۱	۳۷,۵۶	۰,۰۰۰
دسترسی به خدمات مورد نیاز	۳,۳۱	۰,۶۲۱	۵	۱۴,۳	۰,۰۰۰

به منظور اثبات شناخت و اولویت‌بندی تأثیر ایجاد بازارچه مرزی میلک بر بهبود سطوح سه گانه کیفیت زندگی از تحلیل رگرسیون اینتر استفاده شده است. این نتایج در جدول شماره ۸ ذیل آورده شده است.

جدول ۸. نتایج رگرسیون Enter به منظور پایش طبقه‌بندی تأثیرات بازارچه بر بهبود کیفیت زندگی در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و کالبدی

تأثیر بازارچه مرزی بر ابعاد کیفیت زندگی	R	R ²	R	ضریب Beta	T	F(df)
اقتصادی	۰,۴۵	۰,۱۴	۰,۱۴	۰,۴۵	۸,۳۲**	۷۳,۸ ** (۲,۲۹)
اجتماعی	۰,۳۷	۰,۱۱	۰,۱۱	۰,۳۳۷	۶,۵۲**	۵۲,۲ ** (۱,۸۳)
کالبدی	۰,۲۲	۰,۱۰	۰,۱۰	۰,۲۳۱	۴,۲۳**	۳,۵۱ ** (۱,۱)

** (P < ۰,۰۰۱)

نتایج رگرسیون Enter در جدول ۸ پایش اولویت‌بندی تأثیرات را به ترتیب نشان می‌دهد به طوری که متغیر اقتصادی ۰,۴۵، میزان تأثیر ایجاد بازارچه را بر بهبود کیفیت زندگی تبیین می‌کند و متغیر اجتماعی با ۳۷,۰ و متغیر کالبدی با ۰,۲۲ به ترتیب بیشترین و کمترین ارتباط مثبت و معنی‌دار بازارچه را به ترتیب اولویت بیان می‌کنند لازم به ذکر است، ضریب استاندارد Beta در ابعاد اقتصادی (۰,۴۵) در مقایسه با ابعاد کالبدی با (۰,۲۳۱) تفاوت چشمگیری را نشان می‌دهد از این رو نتیجه آزمون $Beta\ 0.45$ ، $P < 0.001$ در جدول فوق در تأیید رابطه مستقیم ایجاد بازارچه بر بهبود کیفیت زندگی است. به منظور رسیدن به نتیجه قطعی در مورد تأثیرات مثبت ایجاد بازارچه میلک بر بهبود کیفیت زندگی در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و کالبدی از روش نونالی بهره گرفته شده است. تحلیل پرسشنامه‌ها نشان می‌دهد که از دیدگاه پاسخ‌گویان میانگین رتبه‌ای گویه‌های اقتصادی ۳,۰۲ می‌باشد که با توجه به طیف نونالی، ارزشیابی گویه‌های اقتصادی مطلوب‌تر بوده است. لازم به ذکر است که تفاوت بهبود کیفیت زندگی حاصل از ایجاد بازارچه میلک بر حسب طبقه‌بندی گویه‌ها با توجه به سطح معنی‌داری به دست آمده که کمتر از ۰.۰۰۱ است مشخص شد که در سطح اطمینان ۹۹ درصد از لحاظ تأثیرگذاری بازارچه میلک بر ابعاد مختلف کیفیت زندگی شهروندان تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

جدول ۹. تفاوت بهبود کیفیت زندگی حاصل از ایجاد بازارچه مرزی

ابعاد	تعداد پاسخ گوینان	رتبه‌بندی میانگین	مقدار خی دو	درجه آزادی	سطح معنادار
کالبدی	۲۵۴	۹۵,۳	۳۸,۵	۴	۰,۰۰۰
اقتصادی	۲۵۴	۱۷۹,۸	۵۳,۱	۴	۰,۰۰۰
اجتماعی	۲۵۴	۱۲۳,۱	۴۷,۲	۴	۰,۰۰۰

همچنین با توجه به تحلیل آمار ناپارامتری جدول شماره ۹ و رتبه‌بندی میانگین در ابعاد اقتصادی (۱۷۹,۸) و مقدار خی دو (۵۳,۱) مشخص گردید که تأثیر گذاری بازارچه بر ابعاد اقتصادی سطح زندگی شهروندان بیشتر از سایر ابعاد بوده است.

اشتغال در بازارچه مرزی به عنوان عامل مهمی در ارتقای کیفیت زندگی بوده است که بازتاب آن را می‌توان در ابعاد اجتماعی کیفیت زندگی نیز بررسی کرد. ایجاد بازارچه مرزی میلک با تأثیرات مثبت اجتماعی، فضای شهر را به فضای مأنوس تبدیل کرده و سبب ایجاد حس تعلق خاطر به شهروندان را به محیط جغرافیایی محل سکونت فراهم کرده است. بازارچه میلک در بروز تغییرات در مؤلفه‌های منتخب (این پژوهش) در ابعاد سطح کیفیت زندگی شهروندان بسیار مؤثر بوده است. با توجه به نتایج بدست آمده پژوهش توسعه بازارچه میلک کاهش نابرابری‌های اجتماعی را به وجود آورده است و سبب شده که هزینه‌های اجتماعی مهاجرت از شهرها کاهش یابد از این رو لازم است که مسئولان با افزایش ظرفیت‌ها و توان‌های محلی و منطقه‌ای این بازارچه زمینه‌های تغییرات و توسعه اجتماعی را به واسطه تغییر در کیفیت زندگی مورد توجه بیشتر قرار دهند. نتایج نشان داد که نقش بازارچه مرزی میلک به عنوان عامل پیشران بر بهبود گویه‌های اقتصادی کیفیت زندگی محرز است.

در پژوهش حاضر با توجه به ابزار مشاهده؛ پرسشنامه، تحلیل نقشه‌ها، مطالعات اسنادی و...، پیشنهاداتی جهت بهبود عملکرد بازارچه میلک بر توسعه کیفیت زندگی شهروندان ذیل ارائه می‌گردد:

➤ ایجاد بازارچه مرزی میلک با تأثیرات مثبت اجتماعی، فضای شهر را به فضای مأنوس تبدیل کرده و سبب ایجاد حس تعلق خاطر به شهروندان را به محیط جغرافیایی محل سکونت فراهم کرده است. لذا تقویت تأثیرات مثبت در بلند مدت می‌تواند منجر به عدم مهاجرت فرستی شهر زایل و حتی مهاجرت پذیری و پایداری جمعیت شود.

➤ توسعه بازارچه میلک کاهش نابرابری‌های اجتماعی را به وجود آورده است از این رو پیشنهاد می‌شود که مسئولان با افزایش ظرفیت‌ها و توان‌های محلی و منطقه‌ای این بازارچه زمینه‌های تغییرات رادر کیفیت زندگی مورد توجه قرار دهند

➤ ایجاد سرمایه‌گذاری در زمینه گسترش تجهیزات با افزایش تعداد واحدهای بازارچه مرزی میلک به منظور جذب نیروی کار مازاد جهت مهاجرت پذیری شهر زایل.

در بررسی تطبیقی محتوای پژوهش حاضر با پیشینه مطالعاتی می‌توان گفت از نظر اهداف، پژوهش‌های حاضر هم راستا به مطالعات افتخاری و همکاران (۱۳۸۸)، موسوی و زنگ آبادی (۱۳۹۰) و داسچروهاپت (۲۰۱۰) و تاحدودی امان پور و همکاران (۱۳۹۴) می‌باشد. از نظر نتایج همگی اتفاق نظر دارند که تجارت مرزی در افزایش تنوع و کیفیت کالا، ایجاد اشتغال و به طور کلی افزایش استانداردهای سطح زندگی مؤثر بوده است.

نتیجه‌گیری

هدف از ایجاد بازارچه مرزی میلک، بهبود عملکرد کیفیت زندگی شهروندان بوده است، در کشور ما، در سال‌های اخیر شاهد اجرای بازارچه‌های مرزی در مقیاس‌های متفاوت بوده‌ایم که هر کدام اثرات و پیامدهای متفاوتی را بر محیط‌های جغرافیایی بر جای گذاشته‌اند. از این رو یکی از ضرورت‌های عمده در حیطه برنامه‌ریزی شهری، شناخت پیامدها و تأثیرات طرح‌های مذکور از ابعاد و جنبه‌های مختلف است. به منظور تحلیل فضایی تأثیرگذاری بازارچه بر

بهبود شاخص‌های کیفیت زندگی در محدوده مورد مطالعه به تفکیک ابعاد کالبدی، اقتصادی و محیطی مورد آزمون و تحلیل قرار گرفته است. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که در ابعاد سه گانه مورد بررسی از نظر پاسخ گویان بیشترین تأثیر ایجاد بازارچه بر بهبود ابعاد اقتصادی کیفیت زندگی بوده است در بعد اقتصادی ایجاد بازارچه بیشترین تأثیر را به ترتیب بر "افزایش درآمد، کاهش فقر و نابرابری و جذب نیروی کار مازاد بخش کشاورزی و رضایت شغلی" داشته است. نتایج این تحقیق نشان داد تحلیل شاخص میانگین قبل (۱,۲۲) و بعد از اشتغال (۳,۸۵) و نیز آماره $T(9,5)$ نشان از معنی‌داری و ارتقاء کیفیت زندگی شاغلین در قبل و بعد از اشتغال دارد. بازارچه می‌کد در بروز تغییرات در مؤلفه‌های منتخب (این پژوهش) در ابعاد سطح کیفیت زندگی شهروندان بسیار مؤثر بوده است. در بعد کیفیت گویه‌های اقتصادی، ارتقای کیفیت و رضایت از وضعیت و شرایط اقتصادی در بین پاسخ گویان، تا حدود زیادی وابسته به نتیجه گسترش بازارچه مذکور است. سایر نتایج تحقیق نشان داد که نگرش و درک پاسخ گویان درباره نقش بازارچه مرزی در تغییرات کیفیت زندگی عمدتاً تحت تأثیر متغیر اقتصادی بوده است و حتی در بین گویه‌های اقتصادی نیز تفاوت معنی‌داری مشاهده می‌شود. به طوری که یکی از بازتاب‌های فضایی ایجاد و توسعه بازارچه مرزی می‌کد جذب تعدادی از نیروهای فعال و بیکار که از روستاها و شهرهای پیرامونی در این بازارچه اشتغال به کار دارند که این نکته در ارتباط با افزایش جمعیت و انگیزه شهروندان برای توسعه فعالیت‌های تجاری بی تأثیر نخواهد بود. در تبیین گویه‌های اقتصادی پژوهش حاضر می‌توان افزود که یکی از آثار این بازارچه بر ایجاد شغل به صورت مستقیم و غیر مستقیم و جذب نیروی کار مازاد بخش کشاورزی است، بنابراین با توجه به رقم بالای میانگین ۴,۳۸ ارتباط معنی‌داری مورد تأیید قرار می‌گیرد. میانگین رتبه‌ای گویه‌های اقتصادی (۳,۰۲) با توجه به طیف نونالی بیانگر آن است که ارزشیابی گویه‌های اقتصادی مطلوب‌تر بوده است. یافته‌های پژوهش نشان از آن دارد که پاسخ گویان، تأثیر ایجاد بازارچه می‌کد بر ابعاد کیفیت زندگی بر روی گویه‌های اجتماعی در رتبه دوم ارزیابی کرده‌اند به طوری که کاهش مهاجرت و ماندگاری در شهر زابل با میانگین ۳,۸۹، احساس تعلق خاطر به محل سکونت با میانگین ۳,۷۰ و داشتن انگیزه و امید به آینده با میانگین ۳,۶۳ به ترتیب بیشترین و کمترین تأثیرات ذکر شده توسط پاسخ گویان ذکر شده است. اطلاعات به دست آمده بیانگر آن است که با سطح اطمینان ۹۵ درصد ارتباط معنی‌داری بین ایجاد و توسعه بازارچه و بهبود ابعاد کالبدی کیفیت زندگی نیز وجود دارد. لازم به ذکر است که بیشترین تأثیرگذاری بازارچه بر روی ابعاد کالبدی کیفیت زندگی از دیدگاه جامعه آماری با میانگین رتبه‌ای ۹,۴۶ در ارتباط با چگونگی دسترسی به مسکن بهتر توسط شهروندان بوده است. نتایج رگرسیون Enter در ارتباط با پایش اولویت‌بندی تأثیرات بازارچه نشان می‌دهد که متغیر اقتصادی (۰,۴۵)، میزان تأثیر بازارچه می‌کد بر بهبود کیفیت زندگی تبیین می‌کند بطوریکه ضریب Beta در ابعاد اقتصادی (۰,۴۵) در مقایسه با ابعاد کالبدی (۰,۲۳) تفاوت چشمگیری را نشان می‌دهد. نتایج نشان داد که نقش بازارچه مرزی می‌کد به عنوان عامل پیشران بر بهبود گویه‌های اقتصادی کیفیت زندگی محرز است.

منابع

- افتخاری، ع.، رکن‌الدین، م.، یزدی، ح.، عبدی، ع. (۱۳۸۷). ارزیابی اثرات اقتصادی بازارچه‌های مرزی بازتاب‌های توسعه مناطق مرزی؛ مطالعه موردی، بازارچه مرزی شیخ صالح شهرستان ثلاث باباجانی، استان کرمانشاه، فصلنامه ژئوپلیتیک، شماره ۲، صص ۸۲-۱۰۹.
- افراخته، ح.، حجتی پور، ح. (۱۳۹۲). پایش سکونتگاه‌های مرزی در راستای شناخت قانون‌های تهدید امنیت، روستاهای استان خراسان جنوبی، فصلنامه دانش انتظامی خراسان جنوبی، شماره ۱، صص ۵۲-۳۷.
- امانپور، س.، منوچهری، س. (۱۳۹۴). تحلیلی بر تأثیرات حذف قاچاق کالا بر تغییرات سطح کیفیت زندگی روستائیان (مطالعه موردی روستاهای مرزی شهرستان مریوان) فصلنامه علمی پژوهشی اطلاعات جغرافیایی (سپهر) دوره ۲۴، شماره ۹۶، دهم‌دره قلعه نو، ن.، شهرکی، ج. (۱۳۷۸) ارزیابی طرح توجیهی منطقه آزاد تجاری سیستان، انتشارات معاونت پژوهشی دانشگاه سیستان و بلوچستان (۱۲۰-۲).

- رفیعیان، م.، مولوی، ج (۱۳۹۲). رابطه تحول کارکرد مرز با ارتقای وضعیت پیرامونی شهرهای مرزی مطالعه موردی شهرهای مرزی بانه و سقز، فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات شهری شماره ۴۵
- رضوانی، م.، منصوریان، ح (۱۳۸۷). سنجش کیفیت زندگی و ارائه مدل پیشنهادی برای نواحی روستایی، فصلنامه روستا و توسعه، سال ۱۱، شماره ۳، صص ۲۶-۱.
- زرقانی، ه (۱۳۸۶). مقدمه ای بر شناخت مرزهای بین المللی، چاپ اول، تهران، انتشارات معاونت پژوهشی دانشگاه علوم انتظامی ناجا.
- سعیدی، ع.، اسمعیل زاده، خ.، عبدالله پور، ج (۱۳۸۸). بررسی جامعه شناختی اقتصادی بازارچه‌های مشترک مرزی (مطالعه موردی بازارچه مرزی سردشت و پیرانشهر) فصلنامه علوم اجتماعی، شماره ۴۵، صص ۱۳۳-۹۳.
۹. شایان، ح. (۱۳۸۳). تنگناهای توسعه در استان های مرزی، پژوهش های جغرافیایی، شماره ۱، صص ۷۱-۸۰.
- طیب نیا، ه.، منوچهری، س (۱۳۹۵). نقش بازارچه‌های مرزی در توسعه اجتماعی و اقتصادی نواحی روستایی مورد: روستاهای بخش خاور و میرآباد شهرستان مریوان، فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی خوارزمی، شماره ۱۵.
- عنبری، م. (۱۳۸۹). بررسی تحولات کیفیت زندگی در ایران ۱۳۶۵ تا ۱۳۸۵، توسعه روستایی (ماهنامه علوم اجتماعی)، دوره ۱، شماره ۲، پیاپی ۳۷، صص ۱۸۱-۱۴۹.
- عزتی، ن.، حیدری پور، ا.، اقبالی، ن. (۱۳۹۰). نقش و جایگاه آمایش مرزی در نظام برنامه‌ریزی (مطالعه موردی مناطق مرزی ایران) فصلنامه علمی پژوهشی نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، شماره ۴، صص ۱۹۷-۱۷۹.
- فراهانی، ح (۱۳۸۷). سنجش و ارزیابی کیفیت زندگی روستائیان در بازسازی‌های پس از سانحه زلزله (موردی: دهستان شیروان) نشریه اندیشه‌های جغرافیایی، سال سوم، شماره ۲۱، صص ۸۵-۶۸.
- فنی، ز.، آقایی، پ (۱۳۹۴). سنجش کیفیت زندگی شهری با تأکید بر جنسیت، مطالعه موردی شهر قروه، دو فصلنامه پژوهش‌های بوم شناسی شهری، سال ششم، شماره ۲، پیاپی ۱۲.
- قادری حاجت مصطفی، عرفان عبدی و زهرا جلیلی پروانه و ناصر باقری سرنجیانه (۱۳۸۹) تبیین نقش بازارچه‌های مرزی در امنیت و توسعه پایدار نواحی پیرامون؛ مطالعه موردی: بازارچه های مرزی استان خراسان جنوبی، فصلنامه جغرافیای سیاسی و ژئوپلتیک، شماره ۳، صص ۱۵۱-۱۲۱.
- کاشفی، ح. (۱۳۸۳). بررسی راه‌های توسعه بازارچه‌های مرزی استان کردستان و نقش آنها در اقتصاد استان، انتشارات مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی، تهران.
- مطیعی لنگرودی، ح (۱۳۸۸). جغرافیای اقتصادی ایران مشهد: انتشارات جهاد دانشگاهی، چاپ ششم.
۱۸. موسوی، م (۱۳۹۲). ارزیابی نقش بازارچه‌های مشترک مرزی در توسعه و رفاه مناطق مرزنشین، موردی بازارچه مرزی تمرچین پیرانشهر، فصلنامه جغرافیا و توسعه، شماره ۳۳، صص ۷۰-۵۰.
- موسوی، م، باقری کشکولی، ع (۱۳۸۴)، ارزیابی توزیع فضایی کیفیت زندگی در محلات شهر سردشت (فصلنامه علمی - پژوهش و برنامه‌ریزی شهری)، ۳ (۹): ۹۵ - ۱۱۶.
- محمدی، ی.، مهدیزاده، ع (۱۳۹۱). ارزیابی اثرات اقتصادی بازارچه مرزی مهران بر توسعه نواحی روستایی مطالعه موردی: دهستان محسن آباد، نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی سال دوازدهم، شماره ۲۵.
- میر لطفی، م.، بندانی، م (۱۳۹۵). تحلیل شعاع اثرگذاری اقتصادی بازارچه میلک بر روستاهای ناحیه سیستان، فصلنامه اقتصاد و فضا و توسعه روستایی، سال پنجم، شماره ۲.
- نصیری، ا.، جلالیان، ا.، احمدی، ع (۱۳۹۵) تحلیل نقش مبادلات مرزی در توسعه شهری، مطالعه موردی شهر مرزی بانه، فصلنامه علوم و فنون مرزی دوره هفتم، شماره ۴
- مراتب، م (۱۳۸۴) نگاهی به منطقه آزاد ارس، استانداری آذربایجان غربی.
- Ahmad Akhoundi, A., Barakpur, N., Khalili, A., Sedaghatnia, S., & Safiyari, R. (2014). Measuring quality of urban life in Tehran metropolitan. Honar-Ha-Ye-Ziba: Memary Va Shahrsazi, 19(2), 5-22.
- Bonnie Massoud, Amir, (2013). Western Architecture: Origins and Concepts, Alireza Seyyed Ahmadian (Editor), Century Architecture.
- Brown, R. I. (2020). Quality of life for handicapped people. Routledge.
- Chandoevut, W., & Yongyuth, C., & Srawooth, P. (2004). Thailand's Cross BORDER ECONOMY, A Case Study of Sa Kaeo and Chiang Rai, Thailand Development Resource (TDRI)
- Chen, X. (2006). Beyond the reach of globalization: China's Border regions and cities in transition. Pp. 21 - 46 in Globalization and the Chinese City. Edited by Fulong Wu. London: Routledge.

- Dasche , K., & Haupt, A. (2010). The political economy of regional integration projects at borders where poor and rich meet : The role of cross – border shopping and community sorting. *Journal of urban Economics Systems* , No 32 . pp 1016 – 1033 .
- Kamp . ,L.(2003).Urban environmental quality and human well – being Towards a conceptual framework and demarcation of concepts : a literature study. *Landscape and Urban Planning* 65(2003) , pp 5 – 18.
- Nejat, Saharnaz, (2008), *Quality of Life and its Measurement*, Iranian Journal of Epidemiology, 2008, Volume 4, Number 2: pp. 62-57.
- Mudey . A (2011). Assessment of Quality of life among Rural and Urban Elderly Population of Wardha District , Maharashtra . India . *Ethno Med* . 5 (2) : 89 – 93 .
- Majedi , S. M. et al . (2005). The relationship between contextual variable , social capital and satisfaction of life quality , Case study : villages of Fars Province , *Journal of Rural Development* , Year 9 , No , 4 : 91 – 135.
- Pena , S, (2005).Recent development in urban marginality along Mexico’s northern border , *Journal of habitat International* , vol 29 , pp 285 – 301 .
- Roberts , K , (2012).the frontier markets of Asia – Pacific , Russell Investments // Frontier Markets Expedition , Tour 1, pp. 1 – 7.
- Szalontai , L (2011). Introduction of the eknow – bridge project and its results , The Department of Social Geography and Regional Development Planning Human – itarian Policy Group Overseas Development Institute 111 Westminster Bridge Road London of the University of Debrecen & Institute for Euroregional Studies.
- Stephens, C., Allen, J., Keating, N., Szabó, Á., & Alpass, F. (2020). Neighborhood environments and intrinsic capacity interact to affect the health-related quality of life of older people in New Zealand. *Maturitas*
- Weber , a. (2012). boundaries with Issues Soft Border Management as a Solution? Department of Border Management Indo , 2012, border management , chapter iii.